

léto 2023

NEWSLETTER

Česko-lichtenštejnské společnosti

Člen Europa Nostra

Z OBSAHU

- Úvodní slovo hosta
- Města Opava a Krnov hostila knížecí návštěvu z Lichtenštejnska
- Pohlednice na cestu
- Pozvánka na Lednicko-valtický hudební festival 2023
- Odlišné stanovisko soudce Davida Uhlíře

Velvyslankyně knížecí rodiny pro ČR a Rakousko Maria-Pia Kothbauer, princezna Nora a princ Alfred

Úvodní slovo hosta

Příští rok to bude 775 let, co český král Přemysl Otakar II. propůjčil Lichtenštejnům Mikulov za věrné služby ve prospěch zdejší země.

Příští rok to bude deset let, co Česká republika zažalovala bez předchozího varování Nadaci knížete z Lichtenštejna. Důvod: knížecí Nadace zdělila les u Řičan, zapsaný v českém katastru na Františka Josefa II., otce Hanse Adama II.

Příští rok to bude sedm let, co mi jeden významný český komentátor, jenž řadu svých profesních let strávil chválou „thatcherismu“, řekl: „Michale, ty jsi vlastizrádce!“ Navazoval myšlenkově na Edvarda Beneše, Júlia Ďuriše nebo Alexeje Čepičku, kteří

v rozhodných poválečných chvílích tvrdili, že zabavením majetku Lichtenštejnů Češi odčičují Bílou horu.

Časy se mění.

Zatím ne tak, že by česká politická reprezentace provedla státnickou úvahu, v jejímž rámci by musela konstatovat: Lichtenštejnsko je spojenec. Lichtenštejnové budovali po staletí především Moravu k pýše i užitku nás všech. Lichtenštejnové se dál chtějí podílet na správě díla svých předků; chtějí investovat, starat se, přinést osvědčené know-how. Čili, máme se

dál společně soudit a riskovat rozsudek, který nemusí přinést konec sporu, dokonce i když vyhraje? Jak dlouho chceme ze strachu z části voličů šlapat po možné spolupracující budoucnosti?

Ale zatímco státníci vyčkávají, ústavní soudce Uhlíř vystoupil z řady: „Obecné soudy pochybily, když se odmítly věcně zabývat námitkami stěžovatelů,“ napsal v tzv. disentním stanovisku do rozsudku Ústavního soudu z května tohoto roku, když ho dva kolegové soudci přehlasovali 2:1.

„František Josef II., kníže z Lichtenštejna, právní předchůdce stěžovatelů, kterému měl být sporný majetek konfiskován dekretem prezidenta republiky č. 12/1945 Sb.,“ pokračuje Uhlířův text, „byl občanem státu, který si po celou dobu druhé světové války udržel neutralitu. Není žádný důvod na něj hledět jinak než jako na jakéhokoliv jiného německy mluvícího občana jiného neutrálního státu, kupř. Švýcarska. Myšlenka, že by František Josef II., kníže z Lichtenštejna, byl spoluodpovědný za zločiny Třetí říše, a že se na něj proto vztahuje dekret prezidenta republiky, je absurdní.

Rozhodování obecných soudů i Ústavního soudu je dle mého soudu bohužel ovlivněno nejen úvahami právními, ale i politickými a ekonomickými...“

Jak říká jeden významný zahraniční právník, objevit se tak významné disentní stanovisko soudce Ústavního soudu u tak významné kauzy v jiné zemi, vyvolá to mediální smršť na týdny. U nás se koná smršť důchodová a rozpočtová, takže hrozbu vnímá jen hrstka zasvěcených: Česká republika by mohla ve Štrasburku prohrát odškodnění, jež se dá odhadnout zhruba na trojnásobek toho, co vysoudila firma Diag Human. Paradoxně: i tento rozsudek by mohla knížecí rodina vnímat jako svého druhu prohru. Jednak, historická nespravedlnost týkající se označení Lichtenštejnců za Němce by tím zůstala nezhojena, a pak, rod se chce v jedné ze svých historických vlastí skutečně starat, nést spoluodpovědnost, spravovat. Takto vysouzené peníze by musel utratit jinde.

Ale změna jde ještě hlouběji.

Lichtenštejnové, vzdálení blízcí

Takto nazval svůj pracovní text výrazný český publicista a dokumentarista, který se v poslední době otázkou působení Lichtenštejnů v českých zemích podrobně zabýval. Rád by natočil dokument, jehož myšlenková „preambule“ mne přesvědčila, že téma česko-lichtenštejnského sporu definitivně není v české společnosti černobílé:

„Spojuje nás sedm století historie. Rod tvořil dějiny střední Evropy. I ty české. Patřili k nám a my k nim. Byli tady, bojovali ve stejných bitvách, ať už na té či oné straně, budovali a stavěli a měnili naši krajinu, zanechali v ní velké kulturní bohatství, které se v mnoha případech pyšní ochranou světového dědictví UNESCO. Když jsme je odsud vypudili, neochudili jsme se i přesto, že jsme si přivlastnili jejich pohádkové zámky a paláce? A co by se stalo, kdybychom jim je vrátili a přijali je zpátky? Zchudli bychom nebo bychom naopak zbohatli tím, že bychom přestali zavírat oči před bezprávím, které jsme jim po druhé světové válce způsobili? Tedy ne my, ale naši předkové, politici, na které stále navazujeme v dědičné kauzalitě křivd. Nezbohatli bychom tím, že bychom dokázali tento řetězec přetrnout a vrátit je do dějin? Do celku naší krajiny, k níž tak dlouho patřili a patří? Není čas přijmout za svou i tu část našeho údělu, kterou jsme odsoudili a pohřbili v ideologicky zjednodušených politických bitvách minulého století?“

Rozhodnutí soudu je vždycky buď - anebo. Česká společnost a Lichtenštejnové mají na mnohem víc. ■

Michal Růžička

*Mluvčí Nadace knížete z Lichtenštejna
a knížecí rodiny pro ČR*

O Lichtenštejnsku s Petrem Svobodou na Rádiu ZET

Předseda Česko-lichtenštejnské společnosti Petr Svoboda navštívil 29. května zpravodajské Rádio ZET. Společně s moderátorem Martinem Karlíkem diskutovali o vztazích obou zemí, vzájemném obchodu nebo turistických cílech. Celý rozhovor si můžete poslechnout po naskenování QR kódu.

Města Opava a Krnov hostila knížecí návštěvu z Lichtenštejnska

Členové lichtenštejnské knížecí rodiny přijali pozvání vedení dvou moravskoslezských měst a v květnu navštívili Opavu a Krnov. Zúčastnili se slavnostního zahájení lichtenštejnské výstavy ve Slezském zemském muzeu a při prohlídkách historických center oživili rodinné vzpomínky. Během jejich dvoudenního pobytu je kromě zástupců magistrátu doprovázeli také honorární konzul Lichtenštejnského knížectví v ČR Daniel Herman a předseda Česko-lichtenštejnské společnosti Petr Svoboda.

Na opavské radnici si Tomáš Navrátil kolem poledne navlékl primátorský řetěz, který nosí jen při slavnostních příležitostech. Krátce poté společně se zástupci magistrátu uvítal vzácnou návštěvu z Lichtenštejnska. Pozvání přijala sestra vládnoucího knížete Hanse Adama II. princezna Nora, předseda rodinné rady princ Alfred, princ Wolfgang s manželkou Gabriellou a velvyslankyně knížecí rodiny pro ČR a Rakousko Maria-Pia Kothbauer.

Lichtenštejnská výstava v Opavě

Tři princezny a dva princové přijeli do Opavy na zahájení výstavy ve Slezském zemském muzeu, která mapuje 400 let působení tohoto šlechtického rodu na Opavsku a Krnovsku. Expozice „Knížata z Lichtenštejna. Páni země opavské a krnovské“ předkládá portréty knížat, dokumenty vztahující se k jejich opavskému působení nebo bojové zástavy a představuje tak návštěvníkům historický význam rodu při sjednocení a rozvoji regionu v předmoderním období. „Lichtenštejnskou výstavu v Opavě bez nadsázky pokládám za expozici století. Slezské zemské muzeum je úzce spojeno s osobností knížete Jana II. z Lichtenštejna vládnoucího na přelomu 19. a 20. století, díky jehož filantropické velkorysosti vzniklo a dostalo od svého zakladatele do vínku mnoho předmětů. Současná výstava navíc disponuje velkým množstvím uměleckých

Privítání knížecí delegace na opavské radnici

PRINCEZNA NORA

Přijíždíte na návštěvu do Česka poprvé?

Byla jsem zde už v roce 1972 jako studentka. Jela jsem s kamarádkou autem a byl to skvělý výlet. Chtěla jsem vidět místa, která dříve patřila mé rodině a speciálně ty, kde moji rodiče prožili část svého dětství a dospívání. Později jsem ještě při několika příležitostech navštívila Prahu, která je podle mě jedním z nejhezčích měst na světě.

Nyní navštívíte kromě Opavy i Krnov, tedy dvě místa, kam se členové vaší rodiny opakovaně vrací. Jaký je váš vztah k tomuto regionu?

Nikdy dříve jsem tu nebyla, takže se na návštěvu moc těším. Pro nás tento region znamená opravdu hodně, a to nejen proto, že jsou obě města vyobrazena v rodovém erbů naší rodiny. Je to místo, kam naše rodina patří už po dlouhou dobu.

artefaktů zapůjčených přímo z knížecích sbírek v Lichtenštejnsku a v Rakousku,“ pochvaluje si Daniel Herman, honorární konzul Lichtenštejnského knížectví v ČR. Expozice zůstane otevřená do ledna příštího roku.

Po oficiálním uvítání se členové knížecí rodiny prošli historickým centrem Opavy, oživili rodinné vzpomínky

Slezské zemské muzeum

Princezna Nora na opavské radnici

a navštívili kostel Nanebevzetí Panny Marie – konkatedrálu ostravsko-opavského biskupství na Rybím trhu. „Celá návštěva se nesla v přátelském a uvolněném duchu. Rodina byla všude velice vřele vítána a princ Alfred dokonce projevil zájem stát se členem Česko-lichtenštejnské společnosti. Asi nejsilnějším zážitkem pro mě bylo vystoupení dětského pěveckého sboru Domino v opavské konkatedrále zakončené hymnou Lichtenštejnského knížectví,“ zhodnotil předseda Česko-lichtenštejnské společnosti Petr Svoboda.

PRINC CONSTANTIN

Lichtenštejnsko vede s Českem řadu sporů o navrácení desítek tisíc hektarů lesů a pěti zámků. Jaké kroky by knížecí rodina podnikla, kdyby se jí podařilo lesy a zámky získat zpátky?

Nejdříve bychom asi museli zjistit, v jakém stavu se majetky skutečně nacházejí. Památky bychom ale rozhodně nikdy neuzavřeli. Lichtenštejní otevřeli první veřejnou galerii ve Vídni, zpřístupnili první veřejné přírodní rezervace v Rakousku i českých zemích a mají tradici ve sdílení hodnotných statků.

Jak byste kupříkladu využívali zámky? Myslíte, že by někdo z rodiny trvale přesídlil do České republiky?

Naše rodina byla vyhnána z Československa asi před osmdesáti lety, což přeneseně znamená, že tři generace zde ztratily domov. Těžko říct, co by nastalo. Možná by se někdo z nejmladších Lichtenštejnů přestěhoval a navázal na tradici mého dědečka a prastrýce. Určitě ale ani Hans Adam II., ani dědičný princ Alois neplánují stěhovat se třeba do Valtic.

Knížecí rodina v poutním kostele na krnovském vrchu Cvilín

PRINC ALFRÉD

Jste předsedou rodové rady. Co si pod tím máme představit?

Rodová rada je institucí, jejíž nejdůležitější rolí je radit vládnoucímu knížeti, tedy v tuto chvíli Hansi Adamovi II., v záležitostech rodu.

Pokud vím, jednou z kompetencí rady je dokonce za určitých okolností sesadit knížete.

Nejdůležitější je úkol podporovat knížete a pomáhat mu v řešení rodinných záležitostí. V tuto chvíli se snažíme především sjednocovat členy rozsáhlého rodu, neboť ti žijí v podstatě po celém světě.

Předpokládám, že zmíněná role není placená, co je vaší profesí?

Podnikám v lesnictví i dřevařství, zabývám se výrobou energie z udržitelných zdrojů i hospodařením s půdou. S ženou Alicí se staráme o rodový zámek Hollenegg ve Štýrsku.

Druhý den v Krnově

Jelikož rodu Lichtenštejnů historicky přísluší dědičný titul vévody opavského a krnovského, v programu delegace byla i návštěva Krnova. Také v tomto městě následovala po uvítání na krnovské radnici procházka centrem, komentovaná okružní jízda po památkách včetně prohlídky poutního kostela na vrchu Cvilín. Město Krnov patřilo rodu Lichtenštejnů od roku 1622 a ve státním znaku Lichtenštejnska se dodnes nachází lovecká trubka neboli lesní roh z městského znaku Krnova. ■

Princ Alfred na výstavě v Slezském zemském muzeu

Alois II. z Lichtenštejna
© LIECHTENSTEIN. The Princely
Collections, Vaduz–Vienna

Antonín Florián I. z Lichtenštejna
© LIECHTENSTEIN. The Princely
Collections, Vaduz–Vienna

Karel I. z Lichtenštejna
© LIECHTENSTEIN. The Princely
Collections, Vaduz–Vienna

■ Prožijte romantický večer plný kultury v Lichtenštejnském zahradním paláci ve Vídni

Pokud si plánujete zpříjemnit letní večery kulturním zážitkem, doporučujeme vám zastavit se na krátkou návštěvu ve Vídni. V parku Lichtenštejnského zahradního paláce se koná již tradiční kulturní akce Letní Rapsodie (*Sommer Rhapsodie*), která vám poskytne pestrou nabídku umění od komedie až po klasické koncerty. V romantických zahradách si pak můžete užít nejen proslulé víno z dvorního vinařství knížete z Lichtenštejna, ale i kvalitní kulturní program.

Festival Letní Rapsodie trvá přibližně čtyři týdny a diváci mají možnost výběru, jakou z mnoha kulturních akcí navštívit. Letošní ročník nabízí více jak desítku

představení v rámci hlavního večerního programu a osm vystoupení v odpoledních hodinách pro děti a mladistvé. Hosté tak mohou očekávat koncerty moderní a klasické hudby, ale i činohry a komedie. Dějištěm události je zahradní palác ve Vídni, který patří k nejkrásnějším barokním stavbám v Evropě. Rod Lichtenštejnů zde začal psát svoji historii již v 17. století, kdy kníže Jan Adam I. zakoupil pozemek ve čtvrti Rossau. Dnes se v paláci vystavuje řada vzácných děl z lichtenštejnských sbírek. Mimo obrazy zde najdeme porcelán, předměty z bronzu nebo přepychový zlatý kočár z roku 1738. V okolí paláce se nachází knížecí zahrada, která k návštěvě přitahuje celoročně tisíce turistů.

Program začne již v pondělí 10. července koncertem *The Music of Bond*, který ocení především fanoušci knih a filmů o Jamesi Bondovi. Vystoupení připomene hudbu z více jak dvou desítek filmů o ikonickém agentovi sloužícím britské tajné službě. V dalších dnech a týdnech se pak návštěvníci mohou těšit například na komediální hru o lásce od dvojice herců Elena Uhlig a Fritz Karl nebo na nádherný příběh *Leviatan* od autora Josepha Rotha, který přečte Erwin Steihauer.

Letní Rapsodie vyvrcholí koncertem moderní hudby. Nejdříve na saxofon zahraje Tom Mueller, později představí svoji jazzovou klasiku Flip Philipp & Bertl Mayer Quartet. Tím se Lichtenštejnský zahradní palác ve středu 9. srpna s festivalem rozloučí. Všechny akce probíhají pod širým nebem, což dodává uměleckým představením specifickou a nezapomenutelnou atmosféru. K příjemnému prožití letního večera patří beze sporu i skvělé jídlo a pití. Na své si přijdou především milovníci vína, jelikož diváci mají možnost si ke sledování uměleckých výkonů objednat skleničku přímo z vinotéky ve dvorním sklepě zahradního paláce. Místní kiosek pak nabídne i kulinářské lahůdky.

Vstupenky můžete nakupovat už nyní na internetových stránkách: www.sommerrhapsodie.at. ■

Rýn při stoupání do Alp

■ Pohlednice na cestu

Lichtenštejnsko lze na kole objet za jeden den a pěšky obejít za několik dní. Podle fyzicky. Přestože jde o zemi tak malou, najdeme v ní zcela protikladné světy. Světy s vlastním životem, osudy i výzvami. Lidé žijící v nížině podél Rýna dokonce i mluví jinak než ti, kteří obývají alpská údolí nebo svahy na horských pastvinách, jež jsou tak příkré, že na nich chodec snadno ztratí rovnováhu. Tyto světy dělí deset, možná patnáct kilometrů.

Půda je tady vzácná a přísně chráněná. V hlavním městě Vaduzu je to poznat na první pohled: mezi domy tu dodnes najdeme perfektně udržované starobylé vinice o velikosti tu běžné zahrady, tu fotbalového hřiště. Jsou to jakési oázy místního charakteru, zákonem i zdravým rozumem obrněné proti případným choutkám developerů. Alpské partie knížectví nejsou z většiny území vidět. Země je tak malá, že chybí nutný odstup. Proto z lichtenštejnské půdy obdivujeme především hory na švýcarském břehu Rýna. Malbun - hlavní horské středisko Lichtenštejnska se návštěvníkovi

zjeví teprve po zdolání hřebenů nad Triesenbergem nebo po projetí tunelu pro automobily i autobusy. Výjezd z tunelu „na druhé straně“ se rovná objevení světa za zrcadlem. Rýn se svojí údolní nížinou je zapomenut. Tady vládnu oblaka, dravci a cinkající krávy, které okusují trávu kolem turistických tras ve výšce 2000 metrů nad mořem. V místech, kde člověk zadržuje dech nad úzkými průchody a přidržuje se řetězu, aby nepropadl o stovky metrů níž do sousedního Rakouska.

Knížectví má ovšem i svou průmyslovou stránku. Přes 40 % HDP jedné z nejbohatších zemí světa tvoří průmysl, bankovníctví asi 20 %. Lichtenštejnci jsou podnikaví, kreativní a šetřiví. Na každého zdejšího dospělého připadá statisticky několik firem a investice do aplikovaného výzkumu a inovací jsou zde nejvyšší na světě. Lichtenštejnská ekonomika, založená na znalostech a výrobcích s vysokou přidanou hodnotou, potřebuje stále více lidí. Ti už ale v Lichtenštejnsku, které obývá asi 39 000 obyvatel, došli. Každý den tak dojíždí do knížectví 20 000 „gastarbeiterů“ ze Švýcarska, Rakouska a Německa. Státní agentura Liechtenstein Marketing, propagující v minulosti především turismus, má nyní za úkol přivést do země asi 2 000 nových expertů, kteří by zdejší ekonomiku obohatili.

Česko-lichtenštejnská společnost organizuje ve dnech 13.-15. 9. 2023 výlet do Lichtenštejnska.

V té době bude ještě knížecí hrad s největší pravděpodobností pokryt lešením. Možná je to dobře. Stěží najít lepší symbol pro péči, s jakou se rod věnuje udržování historického dědictví. Nejen svého, ale i našeho. V Lichtenštejnsku stejně jako ve střední Evropě. Za své peníze. Udržitelně. Odpovědně. ■

I symbol knížectví je třeba občas rekonstruovat

Jaro na knížecí vinici uprostřed Vaduzu

... mohli jste vidět na Instagramu @czechliechtensteinsociety

Na Instagramu jsme stále aktivní! Připojte se také a sledujte @czechliechtensteinsociety!

2. 5. 2023 - Členové Česko-lichtenštejnského spolku se sešli v polovině dubna na záměčku Belveder ve Valticích. Členská schůze tady diskutovala mimo jiné o programových prioritách spolku. Lovecký záměček Belveder byl vybudován na popud knížete Aloise I. z Lichtenštejna v roce 1806. Řadu let byla unikátní stavba v havarijním stavu, otevřena veřejnosti byla po rekonstrukci v roce 2021. ■

23. 5. 2023 - Už zítra navštíví princezna Nora, sestra Hanse Adama II., slezský region. Princezna se zúčastní slavnostního zahájení výstavy v Opavě nesoucí název: Knížata z Lichtenštejna - páni země opavské a krnovské. Princezna Nora je již od roku 1984 členkou Mezinárodního olympijského výboru a s Českou republikou ji pojí zajímavá historka. Před lety předávala české lyžařce Ester Ledecové zlatou medaili, kterou získala k překvapení všech v superobřím slalomu žen. „Úspěch Ester Ledecové byl fantastický, vyhrát dvě zlaté medaile v odlišných disciplínách. Byla jsem za ni velmi šťastná a bylo pro mě velkou ctí předat jí zlatou medaili,“ zmínila princezna Nora při vzpomínce na tento nevídaný úspěch české sportovkyně. Mimochodem lichtenštejnská lyžařka Tina Wieratherová získala v tomto závodě medaili bronzovou. ■

26. 5. 2023 - Pokud plánujete navštívit právě zahájenou výstavu ve Slezském zemském muzeu, máte se opravdu, na co těšit. Na realizaci výstavy se podíleli kníže Hans Adam II. a lichtenštejnský archiv, kteří poskytli organizátorům jedinečná díla z lichtenštejnských sbírek. Ta dělají výstavu skutečně unikátní a jen stěží opakovatelnou. V příspěvku naleznete pouze malou ukázkou toho, co vás ve Slezském zemském muzeu čeká. ■

■ Pozvánka na Lednicko-valtický hudební festival 2023

Vážení příznivci klasické hudby,

člověk by si řekl, že už toho za svůj život viděl, zažil, a především slyšel mnoho. Pak ale pozná mladé hudebníky, kteří jsou teprve na začátku své kariéry, a jen žasne, čeho jsou schopni, co již mají ve svém raném věku za sebou a jak velké potěšení jim hudba přináší. Nicméně i oni potřebují podporu druhých. Ujistění, že je někdo vidí a vnímá jejich schopnosti i potenciál. To je potom pohání ke zdokonalování se a touze umělecky růst.

Rád bych proto 8. festivalový ročník Lednicko-valtického hudebního festivalu (LVHF) věnoval novým začátkům, které budou reprezentovat tyto mladé hudební talenty do 25 let - domácí i zahraniční „rising stars“, které již nyní na koncertních pódii a uznávaných soutěžích dokazují, že je čeká skvělá umělecká budoucnost. Sekundovat jim budou renomované hudební soubory a orchestry. V české i světové premiéře zazní Koncert h moll pro kontrabas a orchestr valtického rodáka Johanna Matthiase Spengera spolu s dalšími dvěma skladbami

Jiří Partyka, ředitel a dramaturg LVHF

od Johanna Christiana Bacha a Leopolda Hofmanna. Přijměte naše pozvání a přijďte si s námi užít LVHF 2023. ■

Těšíme se na viděnou!
Jiří Partyka, ředitel a dramaturg LVHF

Kromě již známých míst Lednicko-valtického areálu představí letošní festival návštěvníkům tři nové objekty.

- Svou stopu rozšíří do další památky spojené s rodem Lichtenštejnů – koncert nejnadějnějších současných studentů Hudební a taneční fakulty Akademie múzických umění si zájemci poslechnou **v sále Bohuslava Martinů v Lichtenštejnském paláci na pražské Malé Straně**, kde Akademie sídlí.
- Druhým místem festival zůstává na území jižní Moravy ve Valticích v těsné blízkosti hranic s Rakouskem, kde leží torzo **Katzelsdorfského zámečku**, který v době pandemie vykopali místními nadšenci. Nyní má tento lovecký zámeček,

zbudovaný za polního maršála Jana I. Josefa z Lichtenštejna na počátku 19. století, status kulturní památky a plánuje se jeho obnova.

- Třetím prostorem je architektonicky unikátní objekt **Vinařství Obelisk**, které svou strategickou polohou nad Valticemi nabízí dechberoucí výhled do dalekého okolí.

Vstupenky na LVHF si zájemci mohou kupovat od března online na **www.lvhf.cz**, kde také najdou podrobný program festivalu, nebo v síti **GoOut** a v prodejních místech LVHF v **Brně, Břeclavi, Lednici, Mikulově, Valticích, Plzni, Praze a Ostravě**. Rezervovat je lze také na e-mailové adrese **prodej@lvhf.cz**. ■

§

■ **Odlišné stanovisko soudce Davida Uhlíře**

Ústavní soud v květnu zamítl stížnost Nadace knížete z Lichtenštejna ve sporu o nemovitý majetek na Kolínsku, který nyní drží lesní a vodohospodářské podniky a další státní složky. Rod Lichtenštejnů měl v českých zemích rozsáhlá panství, o která přišel po druhé světové válce. Před pěti lety nadace spolu s vládnoucím knížetem Hansem Adamem II. podala k českým soudům sérii žalob o určení vlastnického práva a vyklizení nemovitostí. Jednu žalobu obdržel také soud v Kolíně, ale nevyhověl jí.

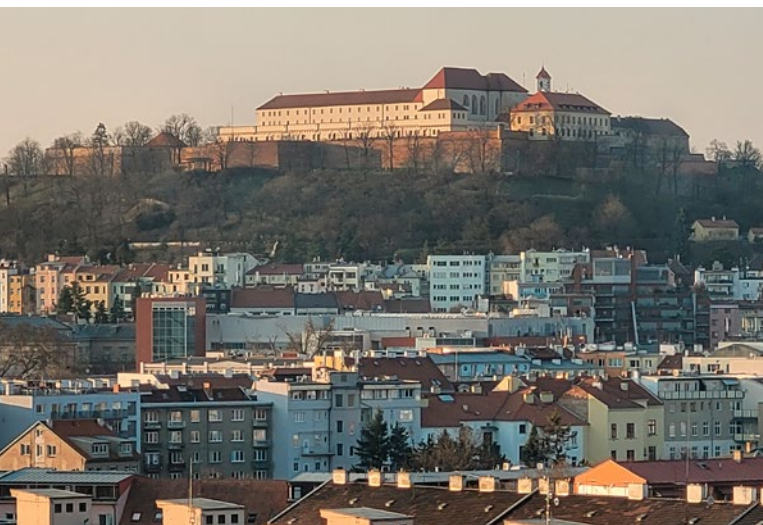
Žaloba se dostala až k Ústavnímu soudu, kde o ní v květnu rozhodoval tříčlenný senát. Zatímco dva soudci hlasovali ve prospěch České republiky, ústavní soudce David Uhlíř vyjádřil v rozsudku zásadní nesouhlas s dosavadním rozhodováním českých soudů. Podle něj je rozhodování justice patrně ovlivněno nejen právními, ale politickými i ekonomickými úvahami, a Lichtenštejnové nejsou spoluzodpovědní za zločiny nacistické Třetí říše. Ačkoli výsledek skončil 2:1 ve prospěch českého státu, jedná se o jistý zlom v majetkových sporech mezi lichtenštejnskou a českou stranou. Celé stanovisko Davida Uhlíře, kterým se bude zabývat i Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku, si můžete přečíst níže.

S nálezem II. senátu v této věci (dále též jen „nález“) nesouhlasím a uplatňuji vůči němu podle ustanovení § 22 zákona o Ústavním soudu odlišné stanovisko. Mám za to, že všechny napadené rozsudky měly být zrušeny. Obecné soudy pochybily, když se odmítly věcně zabývat námitkami stěžovatelů. Ve zdůvodnění tohoto svého odmítnutí soudy vyšly z restitučních předpisů, které mají zmírňovat způsobené křivdy, a ze stanoviska Ústavního soudu Pl. ÚS-st. 21/05, tedy z aktů demokratického právního státu nastoleného po listopadu 1989. Nebýt těchto aktů, odůvodnění zamítavých rozsudků by bylo mnohem obtížnější, ne-li nemožné. Jak praví klasik, „to jsou paradoxy, pane Vaněk“.

Začnu s tím, že výše uvedené stanovisko Ústavního soudu považuji za chybné, pravděpodobně nejspornější ze všech stanovisek přijatých za dobu jeho existence. Zcela se zde ztotožňuji s disentem Elišky Wagnerové a Miloslava Výborného k tomuto stanovisku Ústavního soudu:

„... odůvodnění stanoviska obsahuje „kopernikánský obrat“ v judikatuře Ústavního soudu ve vztahu ke skutečným restitučním, když dovozuje, že restituční zákony legalizovaly vlastnictví státu k majetku, který stát získal konfiskacemi, znárodněním a dalšími majetkovými opatřeními (zjevně jde o eufemistické označení převzetí věci státem bez právního důvodu, tj. fyzickou okupaci). Pokud stanovisko dále dodává ve vztahu k naznačenému výkladu restitučních zákonů, že je lhostejné, že by bez existence těchto zákonů bývalo bylo možné v některých případech uplatnit na takový majetek vlastnické právo podle obecných předpisů, vysvětluje účel restitučních zákonů zcela opačně, než dosud činila judikatura Ústavního soudu. Jinými slovy, stanovisko restitučním zákonům připisuje účel spočívající ve vyvlastnění přinejmenším toho majetku, kterého se stát zmocnil fyzickou okupací.“

Obecné soudy tedy dle mého názoru měly použít a vyložit restituční předpisy i judikaturu Ústavního soudu k tomu, aby si otevřely možnost zjistit, zda se československé orgány v minulosti dopustily křivdy vůči právnímu předchůdci stěžovatelů. Musely by se vrátit k zásadní otázce, zda na právního předchůdce stěžovatelů byl vztažen zmíněný dekret prezidenta republiky oprávněně či nikoliv. Odmítnutí posuzovat tuto otázku s ohledem na rozhodnutí ONV v Olomouci je nesprávné. Tato otázka nebyla jednak správními orgány před 24. únorem 1948 s konečnou platností vyřešena, jednak jakékoliv rozhodnutí správního orgánu z té doby nemůže být překážkou přezkoumání toho, zda se na právního předchůdce stěžovatelů dekret prezidenta republiky vztahoval. Dekrety prezidenta republiky měly konstitutivní charakter, následná rozhodnutí dalších československých orgánů jen deklarovala určité

Brno

právní vztahy, ale nezakládala je. Opačný výklad je scestný, v dnešních podmínkách by analogii takového postupu představoval třeba zamítavý rozsudek soudu ve věci určení vlastnického práva k nemovité věci s odůvodněním, že již bylo pravomocně rozhodnuto katastrálním úřadem. Při rozhodování o tom, které věci přešly podle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, nikdo nezpochyboval pravomoc obecných soudů rozhodnout o sporných otázkách.

Navíc představa, že tzv. třetí republika, tedy Československo v období od konce druhé světové války do komunistického převratu v r. 1948, byla demokratickým právním II. ÚS 657/22 14 státem, je českým národním sebeklamem, na kterém bychom neměli lpět. Rozhodnutí československých státních orgánů z té doby je třeba posuzovat kriticky a nebránit se jejich přezkoumání. Jestliže by obecné soudy překonaly údajnou překážku danou stanoviskem Ústavního soudu Pl. ÚS-st. 21/05 (že nelze určovací žalobou obcházet restituční předpisy), jestliže by toto stanovisko vyložily v souladu se smyslem restitučního zákonodárství, stály by před posouzením položené otázky, zda se dekrety prezidenta republiky vztahovaly na právního předchůdce stěžovatelů? Ústavní soud se k legitimitě dekretů prezidenta republi-

ky vyjádřil ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/94 (stížnost Rudolfa Dreithalera), kdy také osvětlil, vůči komu byly dekrety zaměřeny a z jakého důvodu lze přičítat Němcům kolektivní metafyzickou spoluodpovědnost (nikoliv kolektivní vinu).

„Nahlíženo z tohoto pohledu, také dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. může proto, jako normativní právní akt, obstát pouze tehdy, neodporuje-li ve své podstatě intencím demokratického právního státu. Pokud jde o výše uvedenou otázku, třeba zdůraznit, co naznačuje již sám název dekretu č. 108/1945 Sb. (... o konfiskaci nepřátelského majetku), že určujícím hlediskem při vymezení subjektů konfiskovaného majetku je jejich nepřátelství k Československé republice nebo českému a slovenskému národu...“

Právě na tomto místě je třeba si položit otázku: v jaké míře a v jakém smyslu odpovídají za plynové komory, koncentrační tábory, masové vyhlazování, ponižování, ubíjení a odlidštění milionů jen představitelé nacistického hnutí, nebo jsou za tyto jevy spoluodpovědní i všichni ti, kteří z těchto hnutí mlčky profitovali, plnili jeho příkazy a nekladli jim odpor... Na základě všech uvedených zjištění a úvah dospěl proto Ústavní soud k závěru, že dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, byl v době svého vydání nejen legálním, ale také legitimním aktem.“

František Josef II., kníže z Lichtenštejna, právní předchůdce stěžovatelů, kterému měl být sporný majetek konfiskován dekretem prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., byl občanem státu, který si po celou dobu druhé světové války udržel neutralitu. Není žádný důvod na něj hledět jinak, než jako na jakéhokoliv jiného německy mluvícího občana jiného neutrálního státu, kupř. Švýcarska. Myšlenka, že by František Josef II., kníže z Lichtenštejna, byl spoluodpovědný za zločiny Třetí říše, a že se na něj proto vztahuje dekret prezidenta republiky, je absurdní.

Rozhodování obecných soudů i Ústavního soudu je dle mého soudu bohužel ovlivněno nejen úvahami právními, ale i politickými a ekonomickými. Jeví se, že tak jako o některých velkých bankách platí, že jsou „too big to fall“, majetek stěžovatelů je „too big to be returned“. ■

David Uhlíř

Výběr z médií

Lekce soudce Uhlíře. Postup proti Lichtenštejnům je nespravedlivý a řada soudců to ví

10. 5. 2023 | forum24.cz | Johana Hovorková

KOMENTÁŘ: Po úterním rozhodnutí Ústavního soudu si již nikdo v Česku nemůže myslet, že čeští soudci obecně považují okradení lichtenštejnské rodiny za akt platný podle právního řádu. Disentní stanovisko soudce Uhlíře mluví o jasně absurditě.

Už dříve se ale někteří soudci nechali slyšet, že jim není vůbec příjemné pokračovat v páchání křivd. Okresní soudkyně na jižní Moravě na chodbě soudu projevila touhu, aby situaci napravily mezinárodní soudy, protože - jak se domnívá - v Česku soudům nezbyvá nic jiného než spáchanou majetkovou křivdu hájit. To bylo sdělení vyřčené jen na chodbě před svědky.

Opravdu statečný soudce se našel až nyní: 9. května sice Ústavní soud odmítl stížnost Lichtenštejnů, ale senát musel hlasovat. Ústavní soudce David Uhlíř se stal hlasem rozumu a jeho dissentní analýza rozmetala ostudný a systematický útok české justice proti Lichtenštejnům a občanům Lichtenštejnska. Přehlasovaný soudce Uhlíř v odlišném stanovisku připomněl, že kníže z Lichtenštejna, kterému byl sporný majetek dekretem konfiskován, byl občanem státu, který si po celou dobu druhé světové války udržel neutralitu.

Varující obezličky soudce Lichovníka

Nález Ústavního soudu ve věci stěžovatelů Nadace knížete z Lichtenštejna a hlavy Lichtenštejnského knížectví Hanse Adama II. řešil rozhodnutí českých soudů ve věci vrácení majetku neoprávněně zabaveného v roce 1945 československým státem. Způsob, kterým předseda senátu Ústavního soudu JUDr. Lichovník zamítnutí stížnosti v Brně vyhlásil, byl pro českou společnost varovný. Hned ze tří důvodů:

1. Tomáš Lichovník nejprve blahosklonně pochválil právní zástupce Lichtenštejnů za to, jak dobře ústavní stížnost zpracovali a jak skvěle ji vybavili argumenty.
2. Tomáš Lichovník nabídl jediný argument, proč bylo nutné stížnost zamítnout: zákonodárce prý ohraničil napravování škod rokem 1948 a Ústavní soud se prý musí rozhodnutím politiků řídit.

3. Tomáš Lichovník při vyhlásování nálezů zapomněl sdělit, že senát musel hlasovat. On prostě zatajil zcela odlišný, dissentní postoj soudce Davida Uhlíře, který dává za pravdu argumentaci Lichtenštejnů ve všech stěžejních bodech případu!

„Vůbec jsme o dissentním Uhlířově stanovisku nevěděli. Zabránilo nám to reagovat, když na nás před Ústavním soudem čekali novináři,“ říká Aleš Linhart, právní zástupce Nadace knížete z Lichtenštejna.

Korunovaná absurdita: Proč vede spor s Lichtenštejnem Fialova vláda?

S Českou republikou to nevypadá dobře: 9. květen v Brně nabídl mnoho materiálu Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku, který se již dva roky zabývá pošlapáváním práv občanů Lichtenštejnska Českou republikou. Daňovým poplatníkům hrozí, že za pokrytectví Babišovy a dnes i Fialovy vlády zaplatí mnohonásobně více než za nešťastný Diag Human. Přitom zcela zbytečně. Lichtenštejní mnohokrát nabídli české straně přátelské jednání, jehož výsledkem by byla dohoda výhodná pro obě strany. Když si uvědomíme, že v čele vlády nyní stojí celkem seriózní konzervátec Petr Fiala, tak je vlastně soud, který vede Česko za obrovské peníze za právníky u mezinárodního soudu, korunovanou absurditou. Proč vede spor s Lichtenštejnem Fialova vláda? To nám vážně hlava nebere. Vždyť mohla ze soudců sejmout to nesnesitelné jho, které je trápí a pod jehož tlakem se trpně snaží vyhybat se spravedlnosti. Vláda měla už dávno ze sporu s Lichtenštejnem, který převzala po komunistickém oligarchovi Babišovi, udělat příklad toho, jak se dá solidně vyřešit kauza příliš dlouhých stínů naší národní minulosti.

Je nejvyšší čas, aby česká politická zbabělost a také zbabělost českých soudců ustoupila odvaze a principiálnímu myšlení, kterým dal soudce Uhlíř politikům i soudcům opravdu hutnou lekci z právního státu a demokratického přesvědčení. Soud s Lichtenštejnem se totiž dotýká pojetí našeho státu. Jde o to, zda tu navazujeme na poválečnou pseudodemokracii, která byla ve skutečnosti jen přestupní stanicí z jedné totality do druhé totality, přičemž tehdejší bezpráví umetalo cestu k nástupu komunistické diktatury. Anebo zda tu tvoříme skutečnou demokracii, která stojí na poctivém pojetí práva a spravedlnosti. V tomto sporu zdaleka nejde jen o Lichtenštejnem a jejich majetek. V tomto sporu jde hlavně o nás. Jde o to, co jsme zač. Zda patříme do slušné společnosti. ■